

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — ECONOMIA POLITICĂ

APARE ODATĂ PE SĂPTĂMÂNĂ SUB CONDUCEREA D-lor

O. G. DISSESOU

V. ATHANASOVICI, PAUL NEGULESCU, DEM. NEGULESCU, ALEX. CERBAN, C. MEITANI,
N. POLIZU-MICȘUNEȘTI, G. HAGI-THEODORAKY

SILIU RĂDULESCU
PRIM-REDACTOR

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
3, STRADELA SF. SPIRIDON, 3

B. P. RĂDULESCU
REDACTOR-ADMINISTRATOR

Dim. C. Maxim.—Principiile naționalității și a naturalizării după legea română din 1924.

Jurisprudența Română.— *Inalta Curte de Casație și Justiție, secțiunea III.*— Curte cu jurați. — Verdict neconcăbiabil. — Necesitatea unei noi declarațiuni. (M. Cioranu zis Bucloc cu Ministerul Public).

Curtea de Apel din București secțiunea II.— Vânzare.— Pământ rural.— Achizitor străin.— Acțiune în anulare.— Prescripția extintivă de 30 ani.— Aplicare contra vânzătorului. (Eforia Spitalelor cu Elvira Orăscu și alta).

Curtea de Apel din Iași Secțiunea II-a.— Război.— Daune.— Inchiriere.— Turburări de drept.— Rechiziții.

(Octav Ionescu cu Ministerul de Război și altui).

Tribunalul Ilfov, secția IV c. c.— Societate.— Contract pe timp determinat.— Dacă poate înceta înainte de expirarea termenului.— Asociat expulzat.— Dreptul de a cere în justiție să fie repus în societate.— Ordonanță prezidențială. (Jean F. Haitas cu N. Hagiopol).

C. Hamangiu.— Recenzile.

Principiile Naționalității și a Naturalizării

După legea română din 1924

1). Legătura între Stat și națiune. Când pot fi sinonime ambele noțiuni. Rezultatele ultimului război. Intregirea României și întărirea națiunii române în hotărârile redobândite. 2). Naționalitatea, în sfera dreptului internațional se raportează la Stat și nu la națiunea din care face parte persoana. 3). Deosebirea făcută de Cogordan și Bluntschli între cetățean și național. Efectuarea aceleiași deosebiri între român și cetățean român prin noua Constituție română și discuțiunile referitoare la Camerele constituante. Opiniunile d-lor Iorga, Mărzescu, Pangrati. Combaterea obiecțiunilor deputatului Coenrth. Argumente în sensul admiterii cuvântului „român” pentru drepturi și datorii, potrivit textelor Constituției și legii naționalității din 1924. Drepturile politice ale femeii după aceeași Constituție. 4). Definiția Naturalizării. Ea trebuie cerută. Deosebirea față de naționalitatea jure sanguinis sau jure soli. Autoritățile competente a o accorda. 5). Suveranitatea autorității guvernamentale în acordarea naturalizării. 6). Efectele legii noi asupra naturalizărilor petrecute sub imperiul unei legi precedente. Art. 55 al legii române din 1924. Legea nouă n'are efect retroactiv asupra vechilor naturalizări făcute conform legii vechi. 7). Combaterea opiniunilor lui Laurent, Foleville, Ricci și Profesorul George Mărzescu în această privință. Măsurile luate de o lege nouă nu pot desbrăca pe vechiul naturalizat. Posibilitatea controlului vechilor naturalizări. Art. 65 din lege. Abuzul și inconveniențele sistemului retroactivității. Posibilitatea re-

iragerii naturalizării și necesitatea introducerii ei de legiuitorul român. 8). Necesitatea pierderii naționalității străine prin faptul naturalizării în alt stat. 9). Drepturile și datoriile naturalizatului. Drepturile minorităților în România recunoscute prin tratate sub raportul conservării elementului etnic, limbă și credință religioasă. Primirea drepturilor minorităților, justificată în urma recunoașterii noilor delimitări teritoriale. Dreptul istoric al țării asupra noilor provincii. Drepturile minorităților rezultând din buna rânduială a Statului român, în afară de tratate. Opiniunea Profesorului Bratu. Indatorirea și încetarea acuzațiunilor nedrepte aduse de minorități. Rolul acestora sub raportul solidarității naționale. 9 bis.). Străinii și posesiunea de stat. Practica jurisprudenței. 10). Indigenatul și deosebirea lui de cetățenie. 11). Intinderea naționalității la societățile anonime și asociațiuni. Neaplicarea naturalizării. 12). Regulele privitoare la naționalitate. Posibilitatea fiecăruia de a-și schimba naționalitatea. Combătarea părerii d-lui Pillet. Aprobarea opiniunii d-lui Cogordan. Ideile lui Grolius și Cicerone. Expatrierea în România.

1). Naționalitatea este legătura care unește pe un individ de o națiune oarecare, adică de un stat determinat. Este de observat că în vorbirea comună Națiunea și Statul sunt noțiuni sinonime. După cum spune d-l Cogordan, însă, națiunea în adevăratul sens al cuvântului, nu este numai o aglomerațiune de oameni, puși sub un sceptru comun, ca rezultat al întâmplării victoriei, ci o grupă de indivizi uniți, prin asemănarea gusturilor, obiceiuri, interese, simpatii, și legați atât de strâns încât formează între ei o coeziune intimă, o puternică solidaritate, care îi face să dorească de a trăi sub aceleași legi, și de a merge împreună spre același destin. Identitatea de rasă și de limbă, și mai mult încă amintirea unui îndelungat trecut comun, contribuie în mod puternic de a crea o astfel de unire, care, dacă există, conferă un fel de drept natural de a forma un Stat¹⁾.

Privită din acest punct de vedere națiunea este cu totul diferită de împărțirile pe care războaiele sau tratatele au putut să determine limita statelor în decursul timpului.

1) George Cogordan, „La Nationalité au point de vue des rapports internationaux” 1890, pag. 5.

De multe ori națiunea 'și are reunită într'un singur mănunchiu pe toți membrii săi, așa că formează un stat autonom. În acest caz statul și națiunea pot fi considerate ca sinonime. Dar, dacă membrii națiunii sunt împrăștiați, fie că sunt constituiți în State separate, fie sub raportul politic nu mai poate fi vorba de identitate între stat și națiune.

Ultimul războiu mondial a dat ca rezultat fericit pentru mare parte din omenire de a întrupa pe cât a fost posibil popoarele de aceeași rasă, cu aceleași tradiții, unitate de limbă și interese morale și materiale sub aceeași administrație comună, sub același Stat, sub aceeași patrie. Astfel, ceiace era numai ca un ideal pentru publiciști și binefăcătorii omenirii: refacerea cărții lumii, a căpătat adesiune în concertul popoarelor și remanierele teritoriale s'au întocmit pe această bază. Cerințele civilizațiunii impunând deci desființarea tuturor granițelor nedrepte și nefirești și statornicirea statelor după naționalitatea lor comună, Românii din celelalte state s'au asociat și dânsii în mare parte la Regat, formând cu toții o țară întregită prin alipirea vechilor ținuturi românești, așa că actualmente de poporul nostru se poate zice că în mare parte îi coincid frontierele Statului cu acelea a națiunii¹⁾.

2). În domeniul dreptului, națiunea și Statul nu sunt termeni echivalenți. Și, în adevăr, întru cât numai Statul, este acel care exercită, în raporturile internaționale, autoritatea politică suverană; el este, după cum spune d-l Pillet, noțiunea juridică a națiunii dacă ea este recunoscută²⁾. Națiunea polonă a existat de fapt timp îndelungat, fără ca Polonezii să aibă în acest interval o naționalitate proprie, întru cât ei erau legați de suveranitatea Statului de care aparțineau sub raportul politic, fiind împărțiți între Austriaci, Germani și Ruși.

Într'un cuvânt, în sfera dreptului internațional, când este vorba de naționalitatea unei persoane, trebuie să ne referim la Statul de care depinde și nu la naționalitatea ei proprie. În acest sens ungurii, austriacii și rușii cari au optat pentru cetățenia română, rămânând locuitori în provinciile alipite sunt de naționalitate română, cu toate că sunt de origină diferită a Statului sub suveranitatea căruia se aflau mai înainte. Și vice-versa, românii, cari au mai rămas în Valea Timocului, sunt de naționalitate sârbă, precum au devenit de naționalitate sârbă toți locuitorii din comunele, care la stabilirea sau rectificarea fruntariilor, au trecut sub suveranitatea sârbă. (Art. 63 din noua lege a naționalității).

Din cele expuse rezultă că prin cuvântul *naționalitate* se desemnează legătura politică de un stat, și, deși acest cuvânt este derivat din cuvântul *națiune*, totuși, el singur nu poate determina naționalitatea; căci, după cum am arătat, sunt națiuni sau parte din națiuni ce sunt înglobate în alte state, și deci ele suportă naționalitatea domnitoare a Statelor de care depind.

Este de sperat că statele vor continua să se completeze și să se transforme după aspirațiunile și preferințele manifestate de popoare și nu pe tendințe ambițioase de cucerire, ce aduc dominări nedrepte a unui popor asupra celuilalt, neegalități și înăbușirea condițiunilor de existență normală și proprie progresului.

3). Mulți autori și din cei mai remarcabili, fac deosebiri între *cetățeni* și *naționali*, susținând că naționalul unui Stat, n'are ca atare decât aptitudinea de a se bucura de drepturile politice stabilite de legile naționale, pe când cetățeanul este naționalul investit cu plenitudinea acestor drepturi. În acest sens se pretinde de a nu se confunda acești doi termeni, căci orice național nu este cetățean, pe când orice cetățean este național.. După această teorie, minorii, femeile, interzișii, deși sunt naționali, nu pot fi priviți ca cetățeni¹⁾.

Chestiunea a fost pe larg discutată de către Camera Constituantă română din 1923, cu ocaziunea votării articolului 5. Era vorba dacă în determinarea drepturilor și libertăților recunoscute prin zisul text, să se prevadă că de ele se bucură românii sau cetățenii români. D-l *Iorga*, celebrul nostru istoric, cu spritul său pururea naționalist, a insistat spre a se face distincțiune între expresiunile cetățean român și român, adică național sub raportul etnic. „Eu nu pun, a zis d-sa, pe nici un cetățean al României sub definiția aceasta de român, dacă nu-i român. Și, dacă se pune numele așa, îi luăm orice caracter etnic. Dăm altora un caracter care nu înseamnă nimic pentru dânsii și pierdem noi, din sensul de român ceia ce înseamnă în adevăr pentru noi românul sub raportul etnic. Dece nu permiteți simpla „cetățenie română“, pentru acei dela noi cari etnicește nu sunt români și voiți să încărecați dicționarul academic, dându-i o concepție nouă fără nici un câștig²⁾).

Comitetul delegaților al ambelor adunări s'a ocupat mult de această chestiune, având interes de a găsi o expresiune care să cuprindă nu numai pe majori dar și pe femei și copii că intră în recunoașterea drepturilor menționate. Dacă se punea cuvintele „cetățean român“, ar rezulta, după cum a spus d-l *Ministru Mârzescu*, că românii cari nu întrunesc condiția de cetățenie, majoratul, să nu mai beneficieze de nici unul din drepturile prevăzute de articolul constituțional. Aceasta se poate spune și de femei, care sunt în aceiași condițiune sub raportul drepturilor politice.

Socotim că în determinarea ziselor drepturi și îndatoriri constituționale, trebuie să ne referim la orice național sub raport de drept public al Statului, astfel că întrebuintarea cuvântului „român“, cu o sferă mai cuprinzătoare, ce garantează și drepturile femeilor și al minorilor, este mai logică. Nu este vorba aci de origină etnică, pur română, sau străină, ci de toți acei cari sunt priviți sub raportul po-

1) *Cogordan*, „La Nationalité au point de vue des rapports internationaux“, 1890, pag. 81 *Bluntschli*, „Théorie générale de l'État, 1877, Traduction Riedmatten, 1877, pag. 192.

2) *Desbaterile Camerei, „Constituția României din 1923, Colecția Lascarov-Moldovanu, 1925, pag. 9.*

1) În privința românilor ce trăesc în afară de frontierele actuale ale țării, a se consulta: *J. Grădișteanu*, „Memoriu adresat Comisiunii de naturalizare“, 1925.

2) *Pillet*, „Manuel de droit international privé“, 1924, pag. 44.

litic al statului unitar național român, ca români: că se bucură de naționalitatea română.

Din acest punct de vedere, și d. *Pangrati* a spus în Senat, că noțiunea de „român“ nu exclude pe nimeni din minorități și este mai întinsă decât aceea de „cetățean român“. Cu drept cuvânt, deci, s'a obiectat d-lui deputat *Conerth* că d-sa face o confușiune, crezând că prin întrebuintarea cuvântului de „român“ i s'a răpit origina sa etnică națională¹⁾. Intru cât d-sa, ca minoritar, a trecut după unire, sub suveranitatea română, deși rămâne cu sufletul devotat națiunii sale de origine — și are tot dreptul chiar potrivit dispozițiunii constituționale ce este în discuțiune — totuși, a devenit român, de naționalitate română, căci Statul nostru este efectiv național, covârșitoarea majoritate a populației fiind românească, iar minoritățile, cu drepturile lor necontestate, de naționalitate română, și credem devotate patriei, care nu încetează de a le considera și a se îngriji de ele ca și de toți ceilalți fii ai ei de origine.

Legea naționalității române a urmat pe aceiași cale, întrebuintând ca și Constituțiunea cuvântul român în opoziție de cetățean român, și acesta din urmă numai când este vorba de drepturile politice.

Ajungem deci la concluziunea că legiuitorii noștri au fost bine călăuziți întrebuintând expresiunea generală „români“, care nu exclude de la drepturile prescise de art. 5 pe femei și copii. Totuși, în decursul timpului și femeia a fost privită ca cetățeană; și chiar noua Constituție română îi dă espedativa, lăsând legiuitorului ordinar latitudinea de a determina condițiunile sub care poate avea exercițiul drepturilor politice. *Voltaire* a spus: „Vous êtes citoyenne avant que d'être mère“. De altfel, sunt multe argumente în favoarea acestei teze. Ca să nu amintim decât unul, susținut cu căldură de către feminisți, adăogăm, că multe popoare refuză drepturile politice femeilor; dar, în acelaș timp, se supun guvernării unei regine, unei femei investită cu dreptul politic cel mai înalt.

Să sperăm că în ajungerea efectivă la acest desiderat, femeia devenind asociată bărbatului și în grija acțiunii directe pentru stat, se va redeștepta și mai mult devotamentul și interesul pentru țară.

4). Naturalizarea este admiterea unui străin, după cererea sa, între naționali. Cu ocaziunea discuțiunii unei naturalizări, d-l *G. Costaforu* a spus: „naturalizarea este un contract care se formează între un străin, ce voește să se lepede de naționalitatea sa și cere să devină membru unei alte naționalități, contract ce se face cu anumite formalități prescise de lege, cu un Stat“.

Ea este unul din cele patru mijloace prescise de lege spre a obține naționalitatea română, și caracterul ei principal este necesitatea cererii de cătră cel care voește să o obțină. Tot un distins cugetător spunea: „Vă mărturisesc, când m'ași pomeni că 'mi oferă cineva o naționalitate, ori care va fi, cea întâi impresiune a inimei mele ar fi s'o resping. De aceea, trebuie să o ceară cineva pentru ca acela care o dă să vază că face un act serios, și acel cărui se oferă, o dorește, pentru ca să aibă valoare acest dar“. Ast-

fel, în deosebire de naționalitatea de origine, jure sanguinis sau jure soli, naturalizarea se capătă numai în urma unei cereri formale și a îndeplinirii unor condițiuni stabilite de lege. Ea este deci o favoare, sau mai bine zis un act suveran al autorității, care, în toată libertatea, poate să o acorde sau nu, fără arătare de motive. Naturalizarea, zice *Expunerea de motive* a noiei legi, se acordă în urma unei cereri, și dacă organele de naturalizare găsesc de cuviință; pe când cetățenia în celelalte cazuri se dobândește *ope legis*. In tot cazul, naturalizarea cerută de un străin trebuie să fie un act liber și cugetat. „Consecințele la care se ajunge prin schimbarea de naționalitate, zice un distins cugetător, sunt atât de considerabile și grave, încât în mod rezonabil nu se poate pune inițiativa unui atare act în mâinele unui copil minor“.

Actul naturalizării fiind deci supus în totul suveranității guvernamentale, rezultă ca consecință că numai autoritățile competente ale țării care trebuie să admită pe străin între cetățenii ei, au dreptul de a determina condițiunile în care poate să acorde naționalitatea, fără amestecul sau ingerința vreunei puteri străine. După cum zice d-l *Foleville*: „orice ingerință, în această materie, a unui guvern străin ar constitui o atingere la principiul suveranității interne și la autonomia statelor“.

5). Naturalizarea cată a fi deosebită de celelalte moduri de dobândire a naționalității, prin *beneficerea legii*, cazuri prevăzute de articolele 1 aliniata 2, 3 și 4, articolele 2, 3, 4, 34, 39, 45 și 46 din noua lege a naționalității.

Această lege a întins, după cum se va vedea, îndatorirea naturalizării chiar pentru românii de origine (art. 10 din lege), desființând instituția recunoașterii.

Astfel, pe când în celelalte cazuri, afară de cele prevăzute de articolele 45 și 46, dobândirea naționalității este în general un drept pe care îl acordă legea; la naturalizare, totul depinde de voința și aprecierea guvernamentală care o poate acorda sau respinge după cum găsește de cuviință. Copilul găsit pe teritoriul țării, cel adoptat, străina căsătorită cu un român, soția naturalizatului român, dobândește prin însăși puterea legii calitatea de cetățeni români, fără să aibă nevoie de îndeplinirea vreunei formalități; naturalizatului trebuie însă să ceară și să i se admită favoarea cetățeniei.

6). După Regulamentele organice, legile care au determinat condițiunile naturalizării au variat, după cum am arătat în alt articol, așa că și la noi, ca și aiurea, se poate naște întrebarea care pot fi efectele legii noi asupra naturalizărilor petrecute sub imperiul legilor precedente, care cereau alte norme în această privință?

In primul loc, este cert că dacă solicitantul n'a apucat să îndeplinească toate condițiunile necesare în realizarea naturalizării până în momentul promulgării legii noi, trebuie să se supue formelor prescise de legea nouă. Legiuitorul, consecințe acestui principiu, a dispus prin articolul 55, ca cererile de naturalizare sau de recunoaștere, adresate ministerului de justiție sau Corpurilor legiuitoare, înainte de promulgarea legii, cu toate lucrările referitoare,

1) Idem, pag. 20.

să fie înaintate Comisiunii de naturalizare, care să le examineze dacă întrunesc condițiunile legii, fără ca pentru aceasta să mai fie necesară declarație de manifestare de voință; după care Consiliul de miniștri se pronunță asupra încheierii comisiunii. Ca să ușureze mai departe situațiunea acelor cari au fost naturalizați numai de unul din Corpurile legiuitoare, i-a scutit legiuitorul, prin aliniatul ultim, al aceluiaș articol, de constatarea comisiunii de naturalizare, și a dispus ca toate actele referitoare să se trimită direct Consiliului de miniștri spre a decide asupra lor¹⁾.

În al doilea loc, cu toată opiniunea contrară a celor mai celebri comentatori ai Dreptului internațional, socotim, că legea nouă nu poate avea efect retroactiv asupra naturalizărilor obținute în trecut, cu îndeplinirea tuturor formelor legii aflate în vigoare în momentul realizării lor, chiar dacă ultima lege aduce modificări în ce privește procedura și condițiunile instituțiunii.

Este adevărat că legiuitorul poate în cazuri grave să dea putere retroactivă unei dispozițiuni legale, întru cât principiul neretroactivității nu este de ordin constituțional, dar, trebuie observat, după cum a spus *Benjamin Constant*, „că retroactivitatea este cel mai mare atentat ce legea poate să comită; ea este sfâșierea pactului social; și, în consecință, anulara condițiunilor în virtutea cărora societatea are drept de a cere ascultare dela individ. Retroactivitatea îi răpește garanțiile ce i se dau în schimbul acestei ascultări, ce este un sacrificiu din partea sa“.

Calitățile constitutive a statutului persoanelor, atât în cazul când ele iau naștere numai din simplul fapt al omului, cât și în cazul când reclamă pentru stabilirea lor un act juridic însoțit de certe condițiuni, formează drepturi câștigate sau din momentul chiar al realizării acestui fapt sau din momentul îndeplinirii acestui act, cu toate condițiunile legii existente²⁾.

7). Am examinat cu atențiune părerile lui *Laurent*, *Foleville* și *Ricci* asupra acestei importante chestiuni, împărtășită și de un strălucit profesor, regretatul *George Mărzescu*; dar, mărturisim, că nu ne putem alătura la ideea ce o propun, în sensul că legea nouă ar putea supune pe vechii naturalizați la o nouă condițiune, aceia, spre exemplu, de a cere dela Corpurile legiuitoare confirmarea naturalizării lor³⁾.

Dacă măsurile legale privitoare la statutul persoanelor au legătură cu ordinea publică, și, deci, dacă capacitatea lor primește influența nouilor dispozițiuni statornicite prin o lege nouă, actele făcute mai înainte în baza acestei capacități sunt ferite de orice atac. Trebuie respectate faptele săvârșite sub imperiul legii ce era în vigoare în momentul când ele au fost îndeplinite. Străinul, care a devenit cetățean prin îndeplinirea tuturor formelor legale, nu poate fi desbrăcat de această calitate, în urma măsurilor luate de o lege nouă care impune condiții mai

riguroase⁴⁾. Înțelegem ca legiuitorul să ia măsura controlului naturalizărilor ce i se par suspecte, după cum s'a făcut prin dispozițiile articolului 65 și următorii din noua lege a naționalității, și să se cerceze dacă condițiunile ce erau în vigoare în momentul acordării lor erau îndeplinite, dar nu credem că este logic ca să se adauge noi condițiuni chiar pentru străinii naturalizați, sub cuvânt că naturalizarea este numai un drept politic, ce nu implică o proprietate propriu zisă.

Socotim că ridicarea dreptului de cetățenie pe această cale retroactivă ar fi un abuz al legiuitorului, ce ar provoca mai mult rău în societate decât menținerea vechilor naturalizări, căci, naturalizarea pe lângă dreptul politic acordă și multe alte avantaje celui ce este asemănat cetățeanului de origină. Astfel, ca să nu cităm decât un exemplu. Noul cetățean, în baza dreptului ce i s'a acordat, în conformitatea legilor țării, și acomodează situațiunea în conformitatea dreptului obținut; se pune serios la muncă, studiază ani întregi, devine profesor, dirigător sau ocupă altă demnitate ce implică necesitatea drepturilor politice. Și, cum ar fi posibil, ca după obținerea acestor titluri, după exercițiul profesiei într-un timp îndelungat, să se poată revoca cu putere retroactivă, dreptul lui de cetățenie, sub cuvânt că nu întrunește o condiție a legii nouă; și, deci pe această cale piezișă să se poată nimici existența unui om, căruia nu i se poate reproșa decât credința ce a avut în seriozitatea legilor țării și a factorilor ei de guvernământ?

Dacă naturalizatul a devenit nedemn, admitem ca să i se retragă dreptul ce i s'a conferit, măsură ce se și aplică de legiuirea franceză, și care ar trebui introdusă chiar în timp de pace și de legiuitorul nostru. Națiunea este în drept ori când să se apere; să înlăture pericolul ce i se pune în cale, sau chiar numai un prejudiciu însemnat.

8). Din punct de vedere al legii speciale, instituția naturalizării se prezintă în mod simplu, întru cât cei interesați trebuie numai să facă cerere și să dovedească că întrunesc condițiunile cerute. Dificultățile reiese însă din punct de vedere internațional, dacă ne referim la Statul căruia îi aparține solicitantul la naturalizare. Din acest punct de vedere este de observat că vechile legiuri române ca și noua lege a naționalității prevăd formal pierderea cetățeniei prin faptul naturalizării în alt Stat. Totuși, sunt multe state cari se îndepărtează dela această regulă prescriind continuitatea legăturii de cetățenie chiar dacă persoana a obținut naturalizarea în altă țară. Și, astfel fiind, desigur că legiuitorul a trebuit să intervină ca să înlăture dubla naționalitate.

9). Desigur, că naturalizarea asemănând pe străin cu românul de origină, îl supune aceluiași drepturi și datorii; și cea dintâi datorie, cea dintâi legătură, după cum a zis d-l *Costaforu* în Senat, este de a fi fiul națiunii care îl adoptă, de a se sacrifica pentru interesele acestei națiuni, de a combate în contra lumii întregi ca să și salveze patria sa adoptivă⁵⁾.

1) A se examina art. 55 din legea naționalității.

2) *Aubry et Rau*, Droit civil, I, pag. 67.

3) *Laurent*, „Principes de droit civil“, I, pag. 248; *Folville*, „Naturalisation“, pag. 6; *Ricci*, „Diritto civile“, I, pag. 60; *George Mărzescu*, „Maximele dreptului roman“, pag. 51.

4) Idem, *Mărzescu*, pag. 52.

5) *Desbaterile Senatului*, 1865 pag. 129.

În urma războiului european, ca recunoaștere a sacrificiilor făcute, tratatele de pace au stabilit pentru țara noastră frontierele actuale, satisfăcând astfel revendicări naționale, bazate pe afinitate de rasă și limbă. Dar, odată cu întregirea țării s'a impus României prin Tratatul dela Paris, supranumit al minorităților, anumite stipulațiuni pentru toleranță și drepturile minorităților etnice sub raportul școlii, al religiei și al drepturilor civile și politice. Și, în adevăr, țara noastră a obținut 5—6 milioane de noi locuitori, cari, deși au devenit români, s'a căutat a li se asigura dreptul lor necontestat de a-și conserva elementul etnic, limba și credința religioasă.

Din acest punct de vedere, socotim, că reprezentanții țării de atunci nici nu puteau sta la îndoială de a primi niște stipulațiuni ce nu erau decât un corolar necesar al dreptului de auto-determinare, proclamat de Wilson, și recunoscut de Conferința de pace ca fundament al noilor delimitări teritoriale. Și aceasta, întru cât este cunoscut că egalitatea de tratament al minorităților române cu supușii naționali români, în sensul zisului tratat, era de fapt consacrată prin uz și dispozițiunile vechi constituționale. Proprietatea, libertatea individuală, a conștiinței, a tuturor cultelor, a învățământului este formal prescrisă de vechia Constituție, ca și de cea nouă. Și, dacă chiar sub raportul drepturilor politice era prescrisă prohibițiunea intrării în cetățenie pentru cei de rit necreștin, prin Constituția din 1866, aceasta a avut loc până la 1879, într'o perioadă când era necesară această măsură în interesul conservării naționale, drept natural al ori cărei națiuni. Ca să ilustrăm așertiunea noastră cu un exemplu, amintim că după încorporarea Dobrogei, din 1878, în lipsa ori căruia tratat obligator, minoritatea de origine turcă s'a bucurat de toate libertățile; guvernul român a întreținut școli minoritare și a zidit pe școloteala sa giamia din Constanța.

Vom adăoga însă că dreptul nostru asupra provinciilor unite rezultă nu numai din principiile auto-determinării, sub raportul populațiunei, ci și din împrejurarea că toate aceste ogoare ne-au fost răpite prin forță; le-am stăpânit îndelungată vreme și deci ca orice revendicant, am intrat în posesiunea ce ni se cuvenea. Din acest punct de vedere ni s'a recunoscut și un drept istoric.

Revenind la minorități, observăm că principiile democratice ce sunt la baza legilor noastre fundamentale, încă din timpurile cele mai vechi, și toleranța legendară a poporului român, sunt o destulă cheazăsie pentru minorități, chiar în lipsa ori căruia tratat. Și suntem convinși că atât guvernele cât și poporul n'au nevoie de acte scrise și de acum înainte spre a respecta drepturile minorităților, ce sunt înscrise în buna rânduială a oricărui stat civilizat.

D-I Bratu, profesor la Universitatea din Iași, cu drep cuvânt spune: „Dreptatea față de minorități este o cerință elementară a viitorului țării noastre. Numai prin dreptate egală pentru toți și prin o orânduire democratică sănătoasă a Statului, putem obține o așa coeziune între toți cetățenii lui și o așa iubire către noua așezare a lucrurilor, încât Sta-

ul nostru să aibă o soliditate mai sigură decât i-o pot aduce tratatele“¹⁾.

Dacă însă Statul și populația caută să stabilească legătura sufletească cu minoritarii și le-a recunoscut continuu drepturile lor naturale, este de dorit ca și dânsii să înlăture orice șovinism, să înțeleagă suveranitatea Statului și solidaritatea cu masa populațiunei, să înlăture ideile subversive, care întăresc vrajba și urmăresc distrugerea acelei unități naționale, ce aduce progresul și înfrățirea tuturor celor ce trăesc sub dominațiunea aceluiași legi și acelaș guvernământ. Amintim aceste datorii, ale noilor cetățeni minoritari, naturalizați în masă, în baza tratatelor, căci, în ultimul timp, ziarele și opinia publică puneau în evidență multe acuzațiuni nedrepte aduse împotriva poporului român. Nici nu ne putem imagina ca minoritarii, odată intrați în cetățenia română, și deci legați în mod solidar de interesele țării românești, să nu ne secondeze spre idealul vieții comune, a realizării prosperității patriei lor adoptive. Cu drept cuvânt, d-I I. Grădișteanu spunea în Camera Constituantă: „Cei veniți, în minoritățile etnice, ca cetățeni români, să fie bine veniți; atâta numai le cerem, ca să slujească și ei cu bună credință interesele acestui Stat“²⁾.

10). *Indigenatul* este o instituție ce figurează în Statele federative și cari se deosebește de cetățenie. El atribue calitatea de membru a unui Stat, provincii sau comune din întregul Stat federal. Astfel, zisa calitate dă însușire de membru a unui stat particular sau comune, ce intră în dominațiunea Statului general.

În Ungaria, sub vechea dominațiune, indigenatul se obținea prin așezarea într'o comună sau prin primirea unui cetățean în sânul Comunei. El se câștiga prin locuința de fapt de doi ani într'o comună și cererea dreptului, sau prin participarea la sarcinile publice în timp de patru ani, ori prin ocuparea unei funcțiuni, după care revenea în mod automat indigenatul, fără alte formalități.

Am căutat de a lămuri situațiunea indigenatului, pentru că noul legiuitor l'a avut în vedere în determinarea cetățeniei locuitorilor din provinciile unite. (Art. 56 și urm.).

10 bis). În țară la noi, ca și în Franța, exista înainte de războiu, și mai există încă, în mic număr, o categorie de persoane, care străini, stabiliți de un timp îndelungat din tată în fiu, se bucură de posesiunea de stat, fără să fi obținut vreodată naturalizarea cu formule prescrise de lege.

România, chiar în trecut prin bogățiile sale agricole și miniere ce le posedă, a avut perpetuu necesitate de specialiști în interesul dezvoltării industriei și artelor, așa că a primit mulți străini, cari, nevoind sau neputând ajunge la împământenire, au rămas în țară, adaptându-se ușor obiceiurilor și supunându-se legilor țării, crescându-și copiii în dătinile și cultura noastră și părăsind astfel pentru totdeauna țara lor de origine. Ospitalitatea prover-

1) Traian Bratu. „Politica națională față de minorități“ Cultura Națională, 1924, pag 15.

2) I. C. Grădișteanu, „Desbaterile Camerei constituante“, Colecția Lascaroc, pag. 45.

bială de care a dat totdeauna dovadă cât și altruismul necontestat al poporului au determinat pe mulți să considere țara ca patria lor adoptivă.

Dintre toți aceștia, unii sau bucurat de posesiunea de stat, consacrată în mod formal de instanțele noastre judiciare și de Curtea supremă, astfel că pe această cale, au intrat în cetățenie și deci s'au bucurat evident în trecut ca și astăzi de drepturile politice. Iar alții, s'au bucurat și se bucură de aceleași drepturi fără ca ele să fie stabilite prin sentințe judecătorești definitive.

După o jurisprudență constantă, posesiunea de stat nu poate fi dedusă și invocată decât în favoarea acelor cari pretind a fi români de origine, și cari, după rigoarea principiilor ar trebui să dovedească că tatăl și bunii lor sunt de origine română, iar nu în favoarea străinilor; căci faptul că străinul a exercitat drepturi politice, îndeplinind obligațiile ce i s'impun calitatea de român, n'a schimbat întru nimic naționalitatea sa¹⁾.

Copiii acestora nu se vor bucura decât de aceleași drepturi, având, totuși acces ușor la naturalizare, dacă sunt născuți în țară. Soluțiunea dată în această materie, este conformă principiilor, pentru că drepturile electorale, având strânsă legătură cu interesul general al societății, nu pot fi obținute, în afară de căile legale. „Naturalizarea, prin natura sa, zice d-l *Foleville*, este un act politic și guvernamental: ea este o emanațiune a suveranității interne a țării; ea presupune, cel puțin, o cercetare asupra moralității și onorabilității indivizilor, și apoi o concesiune binevoitoare a guvernului²⁾. Toate aceste garanții dispar dacă ea ar rezulta din împrejurări arbitrare și neprevăzute.

11). Mult timp conceptul privitor la naționalitate se raporta numai la persoanele fizice. În ultimul timp, însă, și mai cu seamă în Franța, s'a pus chestiunea dacă nu s'ar putea întinde la societățile anonime și la asociațiuni.

Chestiunea prezintă interes, întru cât în recunoașterea societăților străine, este nevoie a se ști țara în care sunt constituite cât și statul civil al personalului diriguitor și al fondatorilor. În ajunul ultimului războiu, și România a supus unui regim sever Societățile străine, și după articolul 5 al legii din 1916 s'a avut în vedere activitatea indivizilor cari o compun, astfel că în determinarea calificării unei societăți de străină sau națională s'a cercetat naționalitatea fondatorilor, a Consiliului de administrație și a directorilor. Desigur, însă, că sub raportul naturalizării, este de prisos a se adăoga că ea nu poate fi aplicată persoanelor morale, căci, după cum spune Laurent, ele nu pot fi privite sub acest raport că au o patrie, adică o naționalitate propriu zisă.

12). Trei reguli fundamentale sunt prescrise în materie de naționalitate:

- a) Ori ce om trebuie să aibă o naționalitate.
- b) Nimeni nu poate fi fără patrie, și
- c) Ori cine poate să și schimbe naționalitatea cu învoirea Statului interesat.

1) *Alexandresco*, Cod civil român, I, pag. 324 și decisiunile menționate în text și nota 3.

2) *De Foleville*, pag. 100.

Desigur, că sunt cazuri în care se perde naționalitatea mai înainte de a obține alta, după cum arăși se poate întâmpla ca unul să aibă două patrii, situație anormală și care dă loc la complicații și inconveniente. Cât privește posibilitatea schimbării naționalității, sub anumite condițiuni, deși este combătută de eugetători eminenti, ca d-l *Pillet*, socotim că Statul nu poate interzice unui național de a se naturaliza în altă țară. Înțelegem ca pe cei ce sunt în stadiul serviciului militar să i îndatorăm mai întâi de a și face datoria, dar de a i împiedeca în tot cursul vieții de a și părăsi țara, găsim că este o soluție neconformă spiritului timpurilor moderne¹⁾. Cu drept cuvânt d-l *Cogordan* spune: „Ar fi izbitor și contrar libertății umane de a ținea legat în mod indefinit pe un individ de naționalitatea pe care nașterea i-a atribuit-o: aceasta ar fi ca un fel de sclavie, respinsă de toate spiritele liberale... Un om reținut contra voinței sale, n'ar fi un mai rău cetățean în țara care l siluește, fără voia lui, decât în țara în care el ar fi ales liber? În fine, o atare regulă este puțin conformă interesului indivizilor și statelor: ori, interesul în această materie, nu este primul scop de urmărit? Un Stat are adese-ori trebuință de a atrage străini spre a propaga artele și cunoștințele utile, precum un individ sărac și nenorocit în țara sa, care emigrează fiind că se simte capabil de a câștiga mai ușor viața în alta, nu dă el ascultare unui sentiment onorabil și legitim, dacă voește în viitor să și unească soarta sa cu cea a localității în care locuiește²⁾. Acel care și caută azil pentru totdeauna aiurea, în depărtare, izolat de locurile pline de amintiri ale țării sale, nu se poate zice că o iubește; și deci, pentru ce să i cerem dragoste cu sila?

De altfel, în toate timpurile s'a recunoscut dreptul omului de a și schimba patria. *Grotius* spune că o asemenea schimbare este un exercițiu al dreptului natural³⁾. *Cicerone* zicea că acesta este unul din drepturile cele mai importante ale cetățeanului⁴⁾.

În timpurile moderne, s'au observat de multe ori emigrațiuni în masă, sub titlul de colonii. Credem, însă, că asemenea grupe de oameni, veniți la voia întâmplării nu pot face un bun serviciu țării în care se așează, căci, după cum spune d-l *Morgan*⁵⁾, ele, punând interesul personal deasupra iubirii de patrie, sunt de un periculos exemplu pentru popoarele care le primesc, aducând cu ele cel mai mare disolvant al energiei națiunilor: „Ubi bene, ibi patria“.

În ultimul timp, la noi, s'a promulgat legea imigrațiunilor. Ea a fost o reacțiune contra unui curent nenorocit, pornit din interese personale și odioase. În general, însă, Românul, cu greu și părăsește țara. Cu toții o iubim; și în ultimul mare război, s'a dovedit, că în mijlocul luptelor politice,

1) *Pillet*, op. cit. pag. 56.

2) *Cogordan*, op. cit. pag. 7.

3) *Grotius*, „De jure belli et pacis“, II, § 5524.

4) *Ciceron*, „Oratio per Corn. Ballo“, Cap. XIII. „Ne quis invitus civitate mutatur, neve in civitate maneat invitus“. A se cerceta și opera interesantă: *Fabreguettes*, „Société, État, Patrie“, 1897, Mareseq ainé, I, pag. 178 și urm.

5) *I. de Morgan*, „Essai sur les Nationalités“, 1917, pag. 20.

curentul limpede al desrobirei milioanele de naționali, și-a luat sborul, fără șovăire, spre a asculta vocea ce ne chema la împlinirea datoriei.

Adunarea naționalilor într'un mănunchiu, întregirea patrimoniului teritorial, dorința ce au cetățenii ca și guvernele de a spori prin muncă cinstită progresul și a contribui la fericirea tuturor, dovedește lumii civilizate că astăzi avem o patrie complectă, o asociație menținută prin solidaritatea tuturor la glorie și la suferință. Cine ar părăsi-o, chiar dacă ar găsi mai bine aiurea? „Fie pâinea cât de rea, tot mai bine în țara mea“.

Dumitrie G. Maxim
Președinte la Curtea de Apel

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. II.

Audiența dela 28 Ianuarie 1925

Președinția D-lui Oscar N. Nicolescu președinte

N. Cioranu zis Bocioc cu Ministerul Public.

CURTE CU JURĂȚI.—JURIU.—RĂSPUNSURI NEREGULATE ȘI CONTRADICTORII.—CEREREA UNEI NOUI DECLARAȚIUNI.—ART. 371 ȘI 375 PR. PENALĂ.

Când juriul, deși răspunde negativ la chestiunea faptului principal, acordă totuși circumstanțe atenuante, face prin aceasta ca verdictul să fie neconciliabil, și Curtea neputând cunoaște astfel adevărata părere a jurului, are nu numai dreptul dar și îndatorirea de a cere o nouă declarațiune sau o explicațiune, care să înlăture îndoelile născute din cea dintâi, și în care să poată găsi luminile necesare spre a face acuzatului o justă aplicațiune a legii.

No. 314.—Respins recursul făcut de către N. Cioranu zis Bocioc în contra deciziei No 45/924 a Curței cu Jurați din Dâmbovița.

S'a citit raportul făcut în cauză de D-l consilier St. Urlăteanu și D-l Procuror Al. Dem. Oprescu în concluziuni.

Curtea deliberând,

Având în vedere, că prin decizia supusă recursului de față recurentul Cioranu Nicolae, zis Nae Bocioc, a fost condamnat la doi ani închisoare corecțională, în baza art. 328, 241 și 60 c. penal, pentru faptul că a aplicat cu voință asupra persoanei lui Ion Tugui loviri, care au cauzat moartea acestuia ;

Având în vedere că din procesul verbal de audiență al Curții cu Jurați se constată, că Președintele a pus juraților două chestiuni : 1. dacă recurentul este culpabil că a aplicat cu voință loviri asupra victimei ; și 2. dacă aceste loviri voluntare au cauzat moartea victimei ; că după deliberațiunea lor, jurații au adus un verdict negativ la prima întrebare și afirmativ asupra celei de a doua chestiuni, acordând în același timp și circumstanțe atenuante.

Că, Procurorul general, observând că un asemenea verdict este greșit și cerând Curții ca jurații să fie trimiși din nou în camera de deliberare, Curtea, după ce asupra acestei chestiuni a ascultat pe Ministerul Public și pe apărătorul acuzatului, a ho-

tărât prin deciziunea sa, ca jurații să se retragă din nou în camera lor de chibzuire pentru a forma o declarațiune regulată, într'u cât cea dintâi era contrazicătoare, răspunsurile juraților neputându-se concilia între ele ; că apoi, jurații au adus un verdict afirmativ asupra ambelor chestiuni, cu acordare de circumstanțe atenuante, în baza căruia acuzatul a fost condamnat cu aplicațiunea art. 238, 241 și 60 codul penal ;

Considerând că este de principiu că declarațiunea juriului nu poate să serve de bază legală fie condamnării fie achitărei unui acuzat, decât atunci când ea prezintă în mod clar părerea juriului asupra culpabilității sau neculpabilității acestuia acuzat ; că dacă răspunsurile juraților sunt neregulate, necomplete, obscure, echivoce sau contradictorii. Curtea cu Jurați, care nu poate să cunoască adevărata părere a juriului, are nu numai dreptul dar și datoria de a cere o nouă declarațiune sau explicațiune, care să înlăture îndoelile născute din cea dintâi și în care să poată găsi luminile necesare spre a face acuzatului o justă aplicațiune a legii ; că dacă Curtea nu ar trimite juriul ca să delibereze din nou deciziunea de condamnare, căreia o asemenea declarațiune i-a servit de bază, ar fi isbită de nulitate ;

Considerând că reintrând în camera de chibzuire, juriul își recapătă întreaga sa libertate de a hotărî asupra chestiunilor puse, și el poate prin urmare, să și modifice declarațiunile anterioare, chiar pe acelea cari în prima sa declarațiune nu coprindeau nici un viciu, și să revină cu un verdict opus, fie chiar defavorabil acuzatului ;

Considerând în speță, că jurații răspunzând negativ la chestiunea principală de culpabilitate, adică dacă acuzatul este culpabil pentru faptul de a fi aplicat cu voință lovitură asupra victimei, și acordând în același timp circumstanțe atenuante, au dat un verdict contradictoriu ; în adevăr, pe de o parte juriul declară că acuzatul nu este culpabil de faptul ce i se impută, ceria ce atrage achitarea lui (art. 381 cod. proc. penală), iar pe de altă parte, prin acordarea de circumstanțe atenuante, juriul declară implicit că socotește culpabil și că urmează a i se aplica o pedeapsă micșorată ;

Considerând că, dacă este cert că atunci când juriul răspunde negativ la chestiunea principală de culpabilitate și afirmativ la celelalte chestiuni în legătură cu faptul incriminat, verdictul nu este contradictoriu, căci aceste din urmă răspunsuri nu mai pot avea un efect și acuzatul trebuie achitat, nu este tot astfel când juriul răspunzând negativ la chestiunea asupra faptului principal, acordă în același timp circumstanțe atenuante, căci ele neprivind faptul incriminat, ci pedeapsa de aplicat și neformând obiectul unei chestiuni puse juraților de către Președinte, ele nu sunt înlăturate prin declarațiunea de neculpabilitate a acuzatului și subsistând împreună cu aceasta, fac verdictul să fie inconcilabil ;

Considerând că față cu un asemenea verdict Curtea era îndrituită să retrimite pe jurați în camera de deliberare și să condamne pe recurent în baza noului verdict regulat, adus de juriu.

Că, dar, motivul de casare este nefondat și, ca atare, recursul urmează a fi respins.

Pentru aceste motive respinge.

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI S. II.

Audiența de la 24 Martie 1925

Președinția D-lui I. Manu, Președinte

Eforia spitalelor civile cu Elvira Orăscu și Cornelia Vasilescu—Ploeanu.

PĂMÂNT RURAL VÂNDUT UNUI STRĂIN.— APLICAREA CONTEA VÂNZĂTORULUI A PRESCRIPTIUNEI EXTINCTIVE DE 30 ANI ÎN CE PRIVEȘTE ACȚIUNEA ÎN ANULAREA UNEI ASEMENEA VÂNZĂRI.

1) Nulitatea vânzării unui imobil rural vândut unui străin este o nulitate absolută și deci poate fi invocată de ori-ce persoană interesată, îndeosebi de vânzător sau «ayant-cause» ai lui.

2) Vânzarea nu devine valabilă prin naturalizarea străinului sau transmiterea ulterioară a imobilului unui român.

3) Imobilul astfel transmis nu se poate dobîndi prin prescripția achisitivă.

4) Acțiunea în anulare a vânzătorului sau «ayant-cause» ai lui se prescrie prin 30 ani, conf. art. 1890 c. civ.

No. 131.— Admis apelul Eforiei spitalelor civile contra sent. Trib. Ilfov S. II c. c. No 520 bis /924 și respins acțiunea și intervențiunea intimatelor. 1)

S'au ascultat D-nii avocați Siefert și B. Cernea pentru Eforie și Dendrin și Mitescu pentru intimatate.

Curtea,

Având în vedere că prin sentința apelată tribunalul admite acțiunea intentată de Elvira Orăscu și intervenția făcută de Aurelia Vasilescu Ploeanu contra Eforiei Spitalelor civile și se constată că nule și de nul efect ordonanța de adjudecare din 9 Ianuarie 1889, prin care s'a adjudecat definitiv asupra lui Miltiade Gheorghiu, moșia Icoana sau Dumbravița și cureaua de moșie Călugăreasca din com. Icoana jud. Olt și prin consecință constată că este nulă și dispoziția din testamentul autentificat la No. 264 din 1907 de către notarul din Limona Vati (Samos), prin care s'a legat Eforiei Spitalelor civile de către Miltiade Gheorghiu, moșia sus arătată, și recunoaște reclamantilor dreptul de proprietate asupra întregii moșii, astfel cum a fost adjudecată lui Miltiade Gheorghiu, obligând pe pârâta Eforia Spitalelor civile să restituie în plină proprietate și posesiune reclamantelor, porțiunea de moșie rămasă neexpropriată și să-i restituie prețul părții de moșie expropriate, în sumă de 2.008.960 lei în rentă de expropriere, plus 7000 lei cheltueli de judecată.

Având în vedere susținerile părților, concluziunile scrise și actele depuse la dosar,

Având în vedere că se constată în fapt că Constantin Ploeanu lasă moștenire după moartea lui, în 1870, celor trei copii ai săi Elvira și Aurelia, reclamantele de astăzi, și un copil conceput Socrate, moșia în litigiu, că această moșie a fost vândută la licitație pentru ieșire din indiviziune la 9 Ianuarie 1889 lui Miltiade Gheorghiu, supus grec, devenit Român prin naturalizare la 5 Decembrie 1898, că acesta încetând din viață în 1906, lasă prin testament moșia în litigiu soției sale

Anicuța în uzufruct, iar Eforiei Spitalelor civile în nudă proprietate, că Eforia este pusă în posesie asupra nudei proprietăți în 1907, iar în 1912, după moartea Anicuței Gheorghiu și asupra uzufructului,

Având în vedere că reclamantele, moștenind în 1895 și pe fratele lor Socrate, au intentat, prin acțiunea introdusă de Elvira Orăscu la 19 Februarie 1923, și prin intervențiunea introdusă de Aurelia Vasilescu Ploeanu, proces Eforiei, acțiuni care au fost admise prin sentința apelată, pe motivul că vânzarea prin adjudecare către Miltiade Gheorghiu este radical nulă, întru cât acesta era supus grec și deci nu putea dobândi un imobil rural în România conf. art. 7 § 5 din Constituție, că astfel nu a putut nici să transmită moșia în mod valabil prin testament și că deci moșia nu a putut ieși în mod valabil din patrimoniul moștenitorilor lui C. Ploeanu.

Asupra apelului Eforiei Spitalelor Civile,

În ceea ce privește primul motiv de apel, relativ la prescrierea acțiunii prin trecerea termenului de 30 ani dela data de când imobilul a fost vândut autorului apelantei.

Având în vedere că este necontestat de părți că această vânzare a avut loc în 1889, că ultimul moștenitor al lui Ploeanu a devenit major în 1891, că astfel se constată că au trecut mai mult de 30 ani dela această dată până la data intentării acțiunii și deci condițiunile prescripțiunii extinctive prevăzute de art. 1890 c. civ. sunt îndeplinite.

Având în vedere că intimații opun că dispozițiunile din art. 785 din vechea Constituție, reproducă în art. 18 din noua Constituție, stabilește că numai Românii pot dobândi imobile rurale în România, că această dispozițiune având un caracter politic de conservatiune națională, este de ordine publică absolută și deci poate fi invocată de orice persoană interesată, și în orice timp, chiar și de vânzător, și că dobândirea unui imobil rural de un străin nu poate fi acoperită prin prescripțiune fie achisitivă, fie și extinctivă.

Având în vedere că este în afară de orice îndoială că această dispozițiune este de ordine publică absolută și că în virtutea acestui caracter, nulitatea vânzării poate fi cerută nu numai de cei în favoarea cărora nulitatea a fost creată ci și de însuși vânzătorul și de «ayant-cause» ai lui, fără ca să li se poată opune regula că cel ce vinde nu poate evinge.

Că, în ce privește statul ca ocrotitor al ordinii publice, nici o lege nu reglementează dreptul vre-unui organ al său de a cere o asemenea anulare și că a trebuit să vină legea agrară pentru a da prin exproprierea totală a moșiiilor stăpânite de străini, o sancțiune mai largă principiului care ne ocupă, în ce privește situațiunea lor juridică la epoca la care se referă această lege, lăsând totuși viitoarele dobândiri de imobile rurale către străini sub regimul sancțiunii incomplete de mai înainte.

Având în vedere că astfel fiind starea de drept existentă, cererea de anulare din partea vânzătorului este singurul mijloc eficace de a da o sancțiune prohibițiunii legale făcute străinilor de a dobândi imobile rurale prin cumpărare și urmează deci, ca acest drept, oricât reintrarea în patrimoniul vânzătorului a imobilului înstrăinat prin propria sa voiață ar apare sub o lumină urâtă, să fie consacrat de justiție ca necesar

salvgardării, principiului de ordine publică care călăuzește această materie.

În ce privește însă acoperirea unor asemenea înstrăinări prin prescripțiune.

Având în vedere că este incontestabil că prohibițiunea făcută străinilor de a dobândi imobile rurale, prin caracterul ei expus mai sus, exclude orice posibilitate de a fi acoperită prin prescripțiune.

Că astfel intrarea imobilului în litigiu în patrimoniul autorului apelantei este lovită de nulitate de la început și că această nulitate nu a încetat deci nici astăzi, prin naturalizarea subsequentă a cumpărătorului și prin transmiterea proprietății către o instituțiune românească.

Având în vedere însă că această nulitate interesează curtea în prealabil din punctul de vedere al dreptului intimaților de a cere nulitatea vânzării, întru cât litigiul are de prim obiect pretențiunile acestora asupra imobilului, spre a se vedea dacă mai subsistă pentru ei un interes de a porni o asemenea acțiune.

Având în vedere că cererea reclamantilor are de obiect a se readuce în patrimoniul lor imobilul în litigiu.

Având în vedere că, dacă imprescriptibilitatea dreptului de proprietate a unui străin asupra unui imobil rural, urmează a fi privită ca un principiu constant, nu tot astfel se poate spune despre imprescriptibilitatea vânzătorului de a readuce un asemenea imobil în patrimoniul său.

Având în vedere că art. 1890 c. civ., nu exceptează de la prescripțiunea de 30 ani decât acțiunile pe care legea le-a declarat imprescriptibile sau pentru care a fixat un alt termen de prescripțiune.

Având în vedere că această dispozițiune, creată în scopuri de liniște socială, este de ordine publică și deci nu poate primi excepțiuni decât acolo unde legea le prevede.

Că nici o lege nu a declarat imprescriptibilă acțiunea în anularea vânzării unui imobil rural la un străin în favoarea vânzătorului, și nici ordinea publică nu ar fi interesată ca o asemenea acțiune să fie imprescriptibilă în sensul de a readuce imobilul în patrimoniul vânzătorului.

Că deci, din momentul împlinirii prescripțiunii acestei acțiuni, a încetat definitiv dreptul vânzătorului de a readuce imobilul astfel vândut în patrimoniul lui și prin urmare a încetat și interesul pe care îl avea înainte de împlinirea prescripțiunii, de a vorbi în numele ordnei publice.

Că dacă în asemenea împrejurări, presupunând că imobilul ar fi și astăzi în stăpânirea unui străin, ordinea publică poate fi atinsă, cazul nu se va deosebi de acele cazuri, de sigur posibile, când vânzătorul chiar fără să fie prescrisă acțiunea lui, nu se va prevala de nulitatea vânzării și când, în lipsa unei dispozițiuni speciale de lege, nici un organ al statului nu va putea interveni pentru a obține anularea vânzării.

Că dacă prin aplicarea riguroasă a constatării că imobilul în litigiu a ieșit definitiv din patrimoniul intimaților în virtutea prescripțiunii acțiunii de anulare fără totuși a putea intra în patrimoniul apelantei din cauza nulității inițiale a vânzării, imobilul urmează a fi considerat ca fără stăpân, consecințele acestui fapt

nu pot intra în preocupările Curței cu ocazia tranșării litigiului de față.

Având în vedere că pentru aceste motive, vânzătorul nu mai este în drept a cere restituirea imobilului și nici a rentei provenite din exproprierea lui.

Având în vedere că, primul motiv de apel fiind admisibil că peremptoriu, celelalte motive rămân fără interes.

Pentru aceste motive, redactate de D-l Președinte I. Manu, admite apelul Bforiei.

Semnați: I. Manu, I. Solomon, A. Lerescu.

CURTEA DE APEL DIN IAȘI S. II.

Audiența de la 13 Decembre 1924

Președinția D-lui M. D. Patron, președinte.

Octav Ionescu cu Minist. de Război și Primăria comunei Tg-Neamț

RĂSBOI.— DAUNE.— COMISIUNI INSTITUTE PENTRU STABILIREA LOR.— EFECTELE HOTĂRĂRIILOR ACESTOR COMISIUNI.— ART. 13 DIN DECRETUL-LEGE 1656 DIN 28 APRILIE 1919 ȘI ART. 2 DIN DECRETUL-LEGE 3795/918.

RĂSBOI.— DAUNE.— SFERA LOR DE ÎNTINDERE.— DECRETUL-LEGE 1656/919 ȘI 3795/918.

ÎNCHIRIERE.— TURBURARE DE DREPT.—TURBURARE DE FAPT.— DREPTUL CHIRIASULUI DE A CHEMA ÎN JUDECATĂ DIRECT PE TURBURĂTOR.— ART. 1428 C. CIVIL.

ÎNCHIRIERE.— TURBURARE DE DREPT.—FORȚA MAJORĂ.— PROPRIETAR.—DACĂ MAI RĂSPUNDE DE DAUNE.—ART. 1423 C. CIVIL.

RECHIZIȚIE.— TURBURARE DE DREPT.—RECHIZIȚII NEREGULATE FĂCUTE.—TURBURARE DE FAPT.—ART. 1426 C. CIVIL.

ÎNCHIRIERE.— OBLIGAȚIA PROPRIETARULUI DE A MENȚINE LUCRUL ÎNCHIRIAT ÎN STARE BUNĂ DE FOLOSINȚĂ.—TURBURARE DE FAPT.— DREPTUL CHIRIASULUI DE A ACȚIONA DIRECT ÎN JUDECATĂ PE TURBURĂTOR.— ART. 1420 ȘI 7426 C. CIVIL.

1) Potrivit dispozițiunilor art. 13 din decretul-lege 1656 din 28 Aprilie 1919 hotărârile comisiunilor insituite pentru constatarea daunelor de război se mărginesc numai să stabilească pagubele cauzate și să fixeze valoarea lor, fără să prevadă vre-o obligațiune pentru Stat la plata lor.

2) Prin pagubă de război, în sensul decretele-lege 3795/918 și 1656/919, se înțelege acea care s'a produs în mod direct și imediat pe urma războiului, fie în vălmășagul luptei prin ocupațiuni, distrugeri și incendieri inerente, sau în ori ce caz în imediata apropiere a frontului prin operațiuni premergătoare strict necesare.

3) Dacă potrivit art. 1428 c. civil, locatarul când e vorba de o turburare de drept poate chema în garanție pe proprietar, atunci însă când e vorba de o turburare de fapt art. 1426 c. civil constată lipsa de răspundere a proprietarului, locatarul având acțiune directă în contra turburătorului.

4) Chiar când e vorba de o turburare de drept, locatarul nu mai datorește daune locatarului, potrivit art. 1423 c. civil, dacă turburarea este rezultatul unui caz fortuit, proprietarul urmând să sufere ori o scădere din preț, ori desființarea contractului după cum

obiectul închiriat sau arendat devine inutilizabil în parte sau total.

5) Dacă în ce privește rechizițiile regulat efectuate, este discuțiune cu ce categorie de turburări urmează a fi asimilate, de drept sau de fapt, în ce privește însă rechizițiunile neregulate, făcute fără formele care îngrădesc și garantează rechizițiile legale, ele sunt adevărate turburări de fapt prevăzute și reglementate de art. 1426 c. civil.

6) Deși potrivit art. 1420 c. civil, proprietarul este obligat de a menține lucrul închiriat în bună stare pentru a putea servi la întrebuințarea pentru care a fost închiriat și este obligat să facă reparațiunile mari necesitate în urma degradărilor, iar dacă le-a făcut chiriașul, acesta are dreptul a repeta costul lor de la proprietar, totuși atunci când e vorba de daune cauzate prin o turburare de fapt, locatorul are acțiune directă contra turburătorului, fără a fi nevoit să cheme mai întâi în judecată pe proprietar iar acesta la rândul său în garanție pe turburător.

No. 202. — Admisă în parte opoziția și apelul făcut de Octav Ionescu în contra sentinței Tribunalului Neamț cu No 391 din 23 Noembrie 1922 în proces cu Ministerul de Război și Primăria Comunei Tg.-Neamț.

Curtea,

Asupra opoziției făcută de Octav Ionescu în contra deciziunii acestei Curți, cu nr. 99 bis, din 2 Iunie 1924, prin care i s'a respins ca nesusținut apelul ce a făcut în contra sentinței civile a Tribunalului Neamț, cu nr. 391, din 23 Noembrie 1922 și prin a căreia dispozitiv i s'a respins ca inadmisibilă acțiunea ce a intentat contra Primăriei Comunei Neamț, reprezentată prin primarul ei și a Ministerului de Război, reprezentat prin Ministrul de resort din București, pentru bani, cât și cererea de chemare în garanție de către Primăria de Neamț în contra Ministerului de Război.

Văzând că Octav Ionescu, la 13 Februarie 1920, a acționat în judecată înaintea Tribunalului Neamț Primăria Comunei Tg. Neamț și Ministerul de Război, cerând a fi condamnați să-i plătească următoarele sume, drept desdăunare pentru lipsa de folosință și degradările instalației și localului băilor Oglinzi, proprietatea comunei urbane Târgu Neamț, al căror arendaș-exploatator era numitul reclamant, și care în anii 1917 și 1918 au fost ocupate de Regimentul Vânătorilor de Munte: a) 44.363 lei 20 bani, valoarea reparațiilor pe care reclamantul Octav Ionescu le-a făcut în vara anului 1919; b) 60.284 lei 70 bani, valoarea restului de reparațiuni ce au mai rămas de făcut și c) 80.000 lei, daune rezultând din lipsa de folosință.

Văzând că la rândul său și Primăria Târgului Neamț a introdus cerere de chemare în garanție în contra Ministerului de Război.

Văzând că Tribunalul Neamț, prin sentința civilă Nr. 391 din 23 Noembrie 1922, a respins acțiunile acestea ca inadmisibile, pe motivele că într-o cât se cere

desdăunare pentru pagubele de război în conformitate cu dispozițiunile decretelor Nr. 3795 din 21 Decembrie 1918 și 1656 din 28 Aprilie 1919, aceste pagube au putut fi numai evaluate după procedura a-nume indicată, fără vre-o obligațiune din partea statului de a plăti sumele corespunzătoare într-o războiul, prin el însuși constituie un caz de forță majoră.

Având în vedere că într-adevăr prin decretule-legi menționate, se reglementează numai modul constatărei și evaluării pagubelor pricinuite cetățenilor pe urma războiului, instituindu-se comisii și instanțe ad hoc cari lucrează după o procedură specială; Că într-adevăr prin art. 3 din decretul-lege Nr. 1656 din 28 Aprilie 1919, se arată lămurit că hotărârile acestor comisii se mărginesc numai a constata daunele și a fixa valoarea lor, fără a prevedea vre-o obligațiune de plată a lor, căci lichidarea pagubelor urmează a se hotărî ulterior, prin noi dispozițiuni de lege.

Având însă în vedere că, articolul următor 14 din acelaș decret definește paguba de război. „Ori ce pagubă certă materială, directă și imediată produsă pe urma războiului“; că în complectarea acestei definiții, art. 2 din decretul-lege nr. 3795 din 21 Decembrie 1918, lămurește că este vorba de lucrări militare ori de distrugere, jafuri, luări chiar pe față, ori prin rechiziții neachitate sau în orice alt mod de păgubire.

Având în vedere că, o condiție esențială existenței unei pagube de război este deci, ori care ar fi modul de păgubire, ca aceea pagubă să fie în mod direct și imediat produsă pe urma războiului; Că prin urmare e vorba de daunele pricinuite în vălmășagul luptei prin ocupațiuni, distrugerii, incendieri inerente sau în ori ce caz în imediata apropiere a frontului, prin operațiile premergătoare strict necesare.

Având în vedere, că în litigiul de față e însă vorba de o ocupare a unor clădiri de către Regimentul Vânătorilor de Munte, într-o regiune unde nu era și nici nu a venit inamicul, la bună depărtare de front pentru adăpostul și instruirea trupelor în așteptare—cari nu făceau în acel timp nici măcar operațiuni în legătură cu luptele în curs, astfel că litigiul de față a fost bine legat pe calea dreptului comun între reclamantul Octav Ionescu și părății, de la cari acesta cere să fie despăgubit.

Văzând deci, că în mod greșit prima instanță a respins reclamația ca inadmisibilă, urmând a fi examinată în fond.

Văzând că în fapt, Primăria Comunei Tg. Neamț, la 14 Mai 1904, prin actul autentificat de Tribunalul Neamț, sub nr. 520, a arendat spre exploatare Băile Oglinzi, pe termen de douăzeci de ani lui Artur Barbach, cu prețul de trei mii lei anual. Acesta din urmă cu actul autentificat la nr. 812 din 11 Octombrie 1907, cesionează drepturile sale lui Rudolf Fritz, care a rândul său, prin actul autentificat de judecătoria rurală Tg. Neamț, sub nr. 498 din 1 Aprilie 1913, le cesionează reclamantului Octav Ionescu—care prin urmare era arendașul Băilor Oglinzi, în anul 1916.

Văzând, că din declarațiile martorilor V. Năvrăpescu, Ileana Diaconescu, Marița Labău și Const. Cojocariu, la cercetarea locală efectuată de supleantul Tribunalului Neamț, în ziua de 5 Mai 1918, (Dos. Trib. Neamț nr. 604 din 1918), precum și din constatările

de visu ale magistratului și ale expertului G. G. Prodan, din raportul cu data de 23 Iulie 1918, dresat de expertul inginer Em. Vârgolici, numit de Tribunalul Neamț, precum și din anexele acelui raport ; dintr'un al doilea raport al aceluiași expert inginer Vârgolici, după o nouă constatare la Octombrie 1920, și din anexele acestui al doilea raport, precum și din copia de pe deciziunea definitivă a Curții de Apel din Iași, Secția I, nr. 18 din 1 și 4 Martie 1921, se constată că în anii 1917 și 1918, întregul stabiliment al Băilor Oglinzi, a fost ocupat fără vre-o formă de rechiziții — de către Regimentul Vânătorilor de Munte, pricinuindu-i importante stricăciuni — arătate amănunțit și evaluate în rapoartele de experitză — din din care pricină arendașul a fost apărut de Curte — prin menționata decizie, de plata arendei pe anii 1917 și 1918, iar contractul reziliat la data de 4 Martie 1921, reziliere pronunțată pe motivul că arendașul n'a plătit arenda pe anii 1919 și 1920, în sumă totală de șase mii lei — (câte trei mii lei pe an, fiind prețul stipulat).

Că, prin urmare, este stabilit în fapt, că Regimentul Vânătorilor de Munte, a ocupat fără îndeplinirea vre-nici forme de rechiziție, întreg stabilimentul Băilor Oglinzi, în anii 1916 și 1917, pe care părăsindu-l cu importante degradări, a intrat din nou în exploatarea arendașului reclamant Octav Ionescu, care s'a mai folosit de acest stabiliment așa cum se găsea — în anul 1919, făcându-i numai unele reparațiuni strict necesare, acțiunea fiind introdusă la începutul anului 1920, nu se cer daune pentru diminuarea folosinței pe acel an.

Că arendașul Octav Ionescu, pretinde daune atât de la Primăria Trg. Neamț cât și de la Ministerul de Război, pentru lipsa de folosință, cât și pentru reparațiile făcute sau acele ce ar mai fi trebuit să efectueze.

Văzând, că Primăria Trg. Neamț, prin reprezentantul ei în instanță spune că, fiind vorba de o turburare de fapt, urmează să răspundă de daune față de locatar în mod direct turburătorul, deci Ministerul de Război, comitentul Regimentului Vânătorilor de Munte ; Că în orice caz, se pretind daune exagerate și chiar unele nedovedite.

Văzând că și Ministerul de Război, susține că daunele pretinse sunt exagerate și în orice caz, cererea rău îndreptată de locatarul Ionscu contra Ministerului de Război, întru cât pe baza dispozițiilor art. 1420 c. civ., de aceste daune trebuie să răspundă eventual Ministerul față de proprietar, iar nici de cum față de locatar, cu care nu are nici un raport juridic ; — în orice caz, antreprenorul trebuia să denunțe la timp proprietarului turburarea, ceace nu a făcut.

Având în vedere, că în drept locatarul trebuie să garanteze pe locatar contra turburării adusă folosinței acestuia din urmă ; că turburările locatarului în exercițiul dreptului său de folosință pot fi de două feluri: a) turburări de drept și b) turburări de fapt.

Văzând că între aceste două feluri de turburări, legea face deosebiri esențiale în ce privește raporturile care isvorăsc pe urma lor. Astfel pentru turburările de drept, definite de art. 1428 c. civ., acest text consacră temeiul formal, al locatarului de a chema în garanție pe proprietar, pe când în ce privește turbu-

rările de fapt, art. 1426 constată lipsa de răspundere a proprietarului, locatarul având acțiunea directă în contra turburătorului.

Având în vedere că, chiar atunci când e vorba de o turburare de drept, locatarul nu datorește daune locatarului conform art. 1423 c. civ., dacă turburarea este rezultatul unui caz forțuit, proprietarul urmând a suferi ori o scădere din preț, ori desființarea contractului după cum obiectul închiriat sau arendat devine inutilizabil în parte sau în total ; dar pentru că proprietarul pierde prețul locațiunii, se spune că riscurile sunt în sarcina lui.

Având în vedere, că în specie este stabilit și necontestat chiar de Ministerul de Război, că ocuparea Băilor Oglinzi, s'a făcut de către Regimentul Vânătorilor de Munte, fără de nici una din formele prevăzute de legea și regulamentul rechizițiilor.

Că, dacă, în ce privește rechizițiile regulat efectuate, poate fi discuție cu ce categorie de turburări urmează a fi asimilate de drept sau de fapt, relativ însă la așa zisele rechizițiuni neregulate, cum e în specie ocuparea localului Băilor Oglinzi, fără formele cari îngrădesc și garantează rechizițiunile legale, ele sunt adevărate turburări de fapt, prevăzute și regulamentate de dispozițiile art. 1426 c. civ.

Căci dacă într'adevăr, legea rechizițiilor creează în contra proprietății și în folosul Ministerului de Război un drept excepțional, motivat de imperioase necesități colective, un fel de servitute, care poate fi încadrată în dispozițiile art. 1428, prin care codul civil definește turburările de drept, fiind însă vorba de o știrbire a atributelor proprietății, această excepție trebuie privită în mod strict limitativ, astfel că orice turburare a exercițiului dreptului de proprietate, în afară de formele prevăzute prin dispozițiile legii rechizițiilor — și mai ales atunci când aceste forme nu sunt nici măcar aparent îndeplinite, constituie o adevărată samavolnicie, care nu poate fi altă ceva de cât o turburare de fapt. — Rechiziția s'ar putea numi neregulată, atunci când formele legale, având aparența de existență, nu ar fi fost bine sau complect îndeplinite, când însă acele forme nu au fost de loc îndeplinite, nu poate fi vorba nici măcar de o rechiziție neregulată.

Având în vedere, că ocuparea Băilor Oglinzi, astfel cum a fost făcută de către Regimentul Vânătorilor de Munte, la începutul anului 1917, constituie o turburare de fapt adusă dreptului de folosință a locatarului Octav Ionescu ; —

Că deci, raporturile dintre locatar și turburător, precum și drepturile respective de desdăunare, urmează a fi complect rezolvate prin dispozițiile artic. 1426 c. civ., anume înscrise în vederea unor astfel de împrejurări, fără a fi nevoie să recurgem la dreptul comun sau la art. 1420 c. civ. și celelalte texte invocate de Ministerul de Război, nici în special la dispozițiile art. 1423 c. civ., care se referă la distrugerea totală sau parțială a lucrului închiriat prin caz forțuit, ce poate fi asimilată cu turburarea de drept rezultând din efectuarea unei rechiziții regulate.

Văzând că art. 1426 c. civ., aplicabil în specie, dă în mod formal drept locatarului să ceară despăgubiri complecte — întrucât textul nu face nici o distincție — atât pentru lipsa de folosință, cât și prin distrugerile

efectuate în timpul ocupației și pe care locatarul a fost silit să le repare cu banii săi, în scopul da a-și putea continua folosința.

Că, dacă în ce privește lipsa de folosință nu este nici o discuție cu putință, relativ însă la restituirea sumelor cheltuite cu reparațiile, se face obiecțiunea că proprietara Băilor Oglinzi.—Primăria Trg. Neamț, este aceea care trebuie să fie obligată a le restitui reclamantului, cu dreptul la rându-i de a le cere de la Ministerul de Război.

Având în vedere, că obiecțiunile acestea ar avea serios temei, dacă chestiunea ar urma să fie rezolvată după regulile dreptului comun, căci locatarul fiind ținut conform art. 1420 al. 2 c. civ., de a menține lucrul închiriat sau arendat în starea în care poate servi la întrebuințarea pentru care a fost închiriat, el era obligat să facă reparațiile mari necesare în urma degradărilor și care dacă le-a efectuat locatarul, acesta are dreptul de a repeta costul de la proprietar, rămânând locatarului recurs în contra autorului degradărilor, în specie Ministerul de Război, în conformitate cu dispozițiile art. 998 și urm. din codul civil.

Că însă, întru cât atunci când e vorba de o turburare de fapt, art. 1426 c. civ., dă dreptul special locatarului de a reclama direct contra turburătorului, în scopul unei complete despăgubiri, urmează că reclamantul Octav Ionescu, cu drept motiv se adresează Ministerului de Război, pentru a cere tota la lui desdăunare, atât pentru lipsa de folosință, cât și pentru reparațiile indispensabile la cari a fost constrâns spre a se putea folosi de clădirea și instalația Băilor Oglinzi, după părăsirea lor de către armată.

Având în vedere că soluția pe care o dă art. 1426 c. civ., are un întreg avantaj; întâi, pentru că evită două litigii succesive, unul între locatar și locator, al doilea între locatar și turburător; al doilea ferește pe chiriașul care a făcut reparațiile de eventuala insolvență a proprietarului în cazurile când turburătorul este un om avut și în sfârșit acordă chiriașilor despăgubiri integrale de cheltuielile făcute, pe cari însă proprietarul nu ar putea fi silit să le restituie de cât în limita îmbogățirii sale.

Având în vedere, că acestea expuse, fiind principiile de drept, Primăria Trg. Neamț, proprietara Băilor Oglinzi, nu poate fi ținută la nici o desdăunare față de arendașul acelor băi, reclamantul Octav Ionescu, atât pentru lipsa de folosință, cât și pentru reparațiile ce a fost silit să facă, astfel că acțiunea acestuia în contra Primăriei Trg. Neamț urmează a fi respinsă, mai cu seamă că față cu deciziunea definitivă a Curții de apel din Iași, Secția I, nr. 18, lin 1 și 4 Martie 1921, prin care contractul de locațiune a fost reziliat cu începere de la acea dată, arendașul fiind în acelaș timp dispensat de a plăti chiria pe anii 1916 și 1917, cât a durat ocuparea Băilor Oglinzi de către armată.

Că, astfel fiind, și acțiunea în garanție a Primăriei Trg. Neamț, proprietara Băilor Oglinzi, în contra Ministerului de Război, urmează a fi respinsă ca lipsită de interes.

În ce privește pretențiunile chiriașului Octav Ionescu direct în contra Ministerului de Război, comitentul Regimentului Vânătorilor de Munte care a săvârșit turburarea.

Relativ la primul capăt de cerere pentru suma de 44.363 lei 20 bani, pe care reclamantul pretinde că a cheltuit efectiv cu reparațiile strict necesare pentru a se putea folosi de stabilimentul băilor în anul 1919, după părăsirea lui de către armată.

Văzând că după devisul estimativ depus de reclamant, acesta arată că pentru reparațiuni a cheltuit suma de 44.363 lei; Că nici Primăria Trg. Neamț, nici Ministerul de Război, nu contestă că reparațiunile pretinse au fost efectuate în mod real; Că din constatarea făcută de expertul ing. Vârgolici, numit de Tribunalul Neamț, în raportul de expertiză din Octombrie 1920, comparativ cu cercetările anterioare ale aceluiasi expert, cu prilejul anchetei în futurum din Iulie 1918, rezultă că arendașul ar fi cheltuit cu reparațiile acestea suma de 45.552 lei 97 bani;

Apreciind însă, față cu arătările amănunțite din raportul de expertiză, că aceste cheltuieli—la data când au fost făcute reparațiile—sunt exagerate și evaluându-le în total prin apreciere la suma de 35.000 lei, pe care Ministerul de Război urmează a o plăti direct reclamantului Octav Ionescu.

Văzând că în al doilea rând reclamantul cere suma de 60.284 lei 70 bani, necesară reparației tuturor celorlalte stricăciuni făcute localului și instalației Băilor Oglinzi de către Regimentul Vânătorilor de Munte, reparațiuni pe cari arendașul nu le-a efectuat, însă ar fi trebuit să le facă pentru readucerea fondului exact în starea în care se afla înainte de ocupație.

Că însă, întru cât contractul de arendare a fost declarat reziliat prin deciziunea Curții de Apel din Iași, Secția I, menționată mai sus încă de la Martie 1921, locatarul nu are dreptul la vre-o desdăunare în această privință, întru cât pe de o parte el nu a cheltuit nimic cu aceste reparațiuni (pe care nu le-a făcut), iar pe de altă parte, singurul prejudiciat este astăzi proprietarul, și numai lui i s'ar cuveni valoarea acestor degradări.

Văzând că în al treilea rând reclamantul Octav Ionescu pretinde suma de lei 80.000, pentru lipsa de folosință, deci de câștigul ce l'ar fi avut pe de o parte în anii 1917—1918, dacă armata nu ocupa localul băilor, fiind astfel cu desăvârșire împiedecat la exploatarea lui, și pe de altă parte din diminuarea folosinței pe anul 1919, diminuare rezultând din împrejurarea că avea imobilul în stare de ruină.

Apreciind față cu împrejurarea că în anii 1917 și 1918 (când arendașul a fost apărât de plata arendei prin deciziunea Curții de apel Iași, Secția I, mai sus menționată), România se afla în stare de război, cheltelile stațiunilor balneare în acel timp era cu desăvârșire redusă, dar totuși localul Băilor Oglinzi ar fi putut servi ca adăpost cu plată pentru refugiați.

Că, în ce privește anul 1919, după terminarea războiului, dacă acele băi ar fi fost în starea în care le-a găsit armata la ocupație—deci fără degradările pe care i le-a pricinuit, ele ar fi putut aduce un plus de câștig arendașului lor.

Evaluând prejudiciul, din acest îndoit punct de vedere la suma totală de zece mii lei, pentru care acțiunea trebuie admisă în potriva Ministerului de Război.

Apreciind asupra cheltuielilor de judecată cerute de

reclamantul Octav Ionescu, față de Ministerul de Război cât și asupra cererii formulată de Primăria Trg. Neamț în contra reclamantului — care a chemat-o pe nedrept în judecată.

Pentru aceste motive, redactate de d-l consilier Eug. Petit, admite în parte opoziția și apelul făcut de Octav Ionescu.

Semnați: *M. D. Patron, N. N. Gane, E. Petit.*

Osebită părere

Subscrișii, de acord cu părerea majorității, că nu poate fi vorba în speță de o pagubă de război, diferim în celelalte puncte, socotind că Octav Ionescu nu poate pretinde Ministerului de Război de cât daunele provenind din lipsa de folosință a localului în anii 1917 și 1918 și din folosința necompletă în anii 1919 și 1920, iar în ce privește costul reparațiilor efectuate de el la localul băilor și evaluate de majoritate la 35.000 lei, socotim că Octav Ionescu nu le poate pretinde decât de la proprietara localului — Primăria Trg. Neamț, — iar acesteia îi recunoaștem dreptul a le cere la rândul ei Ministerului de Război.

În adevăr, în anul 1917 și în împrejurările excepționale de atunci, ocuparea în mod forțat a localului Băilor Oglinzi de către Regimentul Vânătorilor de Munte, constituie atât pentru proprietarul aceluia local cât și pentru chiriaș, în raporturile dintre ei, un caz forțuit, faptul de mai sus intrând perfect în definiția clasică a cazului forțuit „*omnis vis cui resisti non potest*”; — Că este așa, o stabilește și deciziunea Curții de Apel, Iași, Secția I, nr. 18 din 1921, cari judecând acțiunea proprietarei Primăriei, contra lui Octav Ionescu, pentru plată de arendă și reziliare de contract, apără pe Octav Ionescu de plata arendei pe anii 1917 și 1918, pe motiv că prin ocuparea băilor de către armată, chiriașul fiind lipsit cu totul pe acei doi ani de folosința localului și aceasta datorită unui caz forțuit, nu poate fi obligat la plata arendei pe acești doi ani.

Având în vedere, că de această faptă, — ocuparea forțată a localului Băilor Oglinzi — Ministerul de Război urmează a răspunde totuși, fiind că deși am arătat că acest fapt în raporturile dintre proprietar și chiriaș constituie un caz forțuit, totuși aceasta nu exclude cealaltă idee și anume că Ministerul de Război, autorul acestui fapt să răspundă de fapta sa dacă acea faptă constituie în același timp o culpă producătoare de daune; ori, din împrejurările descrise în decizia majorității, rezultă în mod evident că fapta Ministerului de Război are și acest caracter.

Având în vedere, că Ministerul de Război săvârșind faptul de mai sus — ocuparea Băilor Oglinzi în anii 1917 și 1918 și producând în timpul folosinței sale zisului imobil degrațiunile arătate în deciziunea majorității, a săvârșit un fapt care a dăunat

atât pe proprietar cât și pe chiriaș în drepturile lor respective; — a dăunat pe proprietar (degradându-i imobilul și lipsindu-l de echivalentul folosinței) — a renda pe 1917 și 1918, și a dăunat și pe chiriaș prin aceea că le-a desființat ca chiriaș al zisului local în anii 1917 și 1918 și i-a redus folosința în anii următori.

Având în vedere, că astfel stând lucrurile, atunci când la încetarea ocupațiunii imobilului, Octav Ionescu reintră în folosința imobilului, fiind tolerat la aceasta de proprietară, — aceasta din urmă avea obligația potrivit art. 1420 c. civ. să-i facă imobilului reparațiunile necesare, pentru ca chiriașul să-l poată folosi în scopul pentru care îl închiriasc;

Că, atunci când chiriașul face el acele reparațiuni, evident are dreptul a se întoarce și să ceară proprietarului costul acelor reparațiuni făcute în comptul său și care îi sunt foarte utile, rămânându-i acestui din urmă dreptul a se adresa Ministerului de Război, autorul degrațiunilor; Că, în părerea noastră, nu putem admite ca chiriașul să se adreseze pentru costul reparațiilor efectuate de el Ministerului de Război, fiindcă acțiunea ce o are chiriașul derivă nu din faptul degrațiilor aduse imobilului, care privesc pe proprietară, ci din faptul efectuării lor de către el chiriaș, efectuare care nu s'a putut face de cât în comptul aceluia, care era obligat față de el a le face, adică în comptul Primăriei Trg. Neamț.

Semnați: *C. Vărgolici, D. G. Lupu.*

TRIBUNALUL ILFOV, S. IV civ, cor.

Audiența de la 3 Aprilie 1925

Președenția D-lui Siliu Rădulescu, judecător

Jean F. Haitas cu N. Hangiopol

SOCIETATE. — CONTRACTARE PE T.M.P. DETERMINAT. — DACĂ POATE ÎNCETA ÎNAINTE DE EXPIRAREA TERMENULUI. — ART. 1529 C. CIVIL.

SOCIETATE (CONTRACT DE). — ASOCIAT EXPLUZAT DE ASOCIAȚIUNEA SAU. — DREPTUL DE A CERE DE LA JUSTIȚIE CA SĂ FIE REPUS ÎN SOCIETATE. — ART. 1021 ȘI 1529 C. CIVIL.

REFERE. — ORDONANȚA PREZIDENTIALĂ. — DREPTUL UNUI ASOCIAT DE A CERE PE ACEASTĂ CALE REINSTALAREA SA ÎN SOCIETATEA DIN CARE A FOST EXPULZAT DE UN CONSOCIAT AL SAU. — ART. 1529 C. CIVIL ȘI 66 BIS PR. CIVILĂ.

1) Potrivit art. 1529 c. civil, când o societate a fost contractată pentru un timp determinat, ea nu poate înceta înaintea expirării termenului numai prin dorința unuia sau unora din asociați, afară numai dacă există mo-

tive legitime, care au a fi apreciate de instanțele judecătorești.

2) Din cuprinsul dispozițiilor art. 1529 c. civl, cât și din principiul stabilit de art. 1021 același cod. că ori ce parte contractantă are dreptul de a sili pe cealaltă sau să-și execute obligațiunea sau să ceară desființarea contractului cu daune, apare neîndoios că atunci când un asociat se vede exclus din societate de coasociatul său și împeditat ast-fel în exercițiul dreptului pe care îl are prin contractul de asociație, poate dacă nu dorește să ceară rezilierea contractului cu daune, să obțină de la justiție ca să fie repus în drepturile ce le are în virtutea contractului de asociație, iar coasociatul său să fie obligat a'l primi și a respecta clauzele contractuale.

3) Când un asociat, văzându-se expluzat din asociație de către coasociatul său și împeditat de a-și exercita dreptul pe care'l are prin contract, vine și cere repunerea în drepturile sale, nu face alt-ceva de cât să tindă la obținerea unei măsuri pentru conservarea dreptului său, care ast-fel, potrivit art. 66 bis. pr. cică, poate fi încuviințată, pe cale de ordonanță prezidențială în refere dacă dovedește urgența și pericolul în întârziere.

No. 530.— Respins apelul făcut de Jean F. Haitas în contra ordonanței prezidențiale cu No: 4612/925 dată de Președintele acestui Tribunal în proces cu N. Hangiopol.

S'au acultat D-nii avocați A. Bilciurescu pentru apelant și Vladimir Athanasovici pentru intimat.

Tribunalul,

Asupra apelului de față făcut prin petițiunea înregistrată la No. 8467 din 11 Martie 1925, de către Jean F. Haitas în contra ordonanței prezidențiale cu No. 4612 din 6 Martie 1925, dată de Președintele acestui Tribunal și prin care se ordonă ca apelantul să lase pe coasociatul său N. Hangiopol să exercite dreptul său rezultând din contractul de asociație.

Având în vedere susținurile orale și scrise ale părților.

Având în vedere că în fapt se constată următoarele:

La 25 Februarie 1923 intervine între Jean Haitas și N. Hangiopol, un contract de asociație pe termen de 5 ani dela 1 Martie 1923 — 1 Martie 1928 și care avea de obiect exploatarea moșiilor Drăgănești-Ruși

proprietatea D-nei Cleopatra Senocrat Chiriazii al căror procurator era apelantul.

Potrivit acestui contract Nicolae Hangiopol, era obligat să plătească în fiecare an lui Jean Haitas o arendă de 250.000 lei, să aducă un inventar anume specificat în contract, să îngrijească personal moșiile ocupându-se de toate muncile, Jean Haitas neavând decât controlul și obligația să ție registrele necesare exploatărei.

În ce privește cheltuelile pentru exploatare și pentru administrație, precum și dările către stat județ și comună, contractul stabilește că vor fi suportate pe jumătate de către fiecare asociat în care care scop să și constituie un prim fond de 100.000 lei, din care 50.000 lei au fost aduși de către Hangiopol.

La împărțirea beneficiilor, J. Haitas conform contractului prelevează 500.000 lei din care Hangiopol primește 250.000 lei, iar restul se împarte în două părți egale între cei doi asociați.

În afară de acestea, Hangiopol mai depune în mâinile lui Haitas suma de lei 125.000 drept garanție pentru executarea contractului.

Acest contract se execută de părți, timp de doi ani până la 1924, când părțile voind de comun acord să lichideze asociația se supun judecăței unui Tribunal Arbitral prin actul de compromis autentificat de Trib. Notariat Ilfov la No. 28.069/924.

Tribunalul Arbitral pronunță hotărârea de desfacere a tovarășiei dintre părți însă peste termen.

Această hotărâre de lichidare, tardiv pronunțată, este pusă totuși în execuție de Hangiopol, ceiace provoacă imediat o contestație înaintea Tribunalului de Notariat din partea lui Haitas care cere și obține în acelaș timp suspendarea executării.

Cu această ocazie făcându-se și o plângere la Primul Procuror în contra lui Hangiopol, pentru falș în acte publice, Tribunalul de Notariat înaintază dosarul Parchetului, astfel că nici până acum procesul n'a fost soluționat.

Părțile astăzi sunt ambele de acord în a recunoaște că hotărârea de lichidare a arbitrilor este nulă, astfel că din punct de vedere de drept contractul de asociație se găsește în ființă; susține însă Jean Haitas că de fapt asociațiunea este desființată din 1924.

În această situație, la 28 Februarie 1925 Hangiopol notifică lui Jean Haitas, că întrucât hotărârea arbitrilor este nulă, situația anterioară judecăței este restabilită între dânsii și în consecință înțelege să reintre în toate drepturile și obligațiunile pe care le are în virtutea actului de asociație.

Cum însă Jean Haitas a refuzat să mai recunoască lui Hangiopol calitatea de coasociat și drepturile care

li derivă din această calitate, Hangiopol s'a văzutsilit ca la 5 Martie 1925 să ceară pe calea prevăzută de art. 66 bis, pr. civilă repunerea sa în drepturile de coasociat pe care le are conform contractului.

Cererea este admisă în lipsă și fără citarea lui Jean Haitas prin ordonanța prezidențială atacată astăzi de către acesta, prin apelul de față.

Având în vedere că apelantul Jean Haitas prin apelul său susține în primul rând că defapt asociațiunea fiind desfăcută între dânsul și Hangiopol, acesta nu mai poate exercita nici un drept în virtutea contractului de asociațiune.

Considerând că întrucât părțile, după cum s'a arătat mai sus, recunosc și sunt de acord că hotărârea arbitrilor care pronunță lichidarea între dânsii este nulă și de nul efect, fiind pronunțată peste termen, urmează implicit că contractul de tovărășie își păstrează ființa legală și fiecare asociat are exercițiul drepturilor ce rezultă din contract, fără ca celălalt, sub motiv că de fapt asociația nu ar mai exista—ceace în speță nici măcar nu se dovedește—să-l poată împiedica.

Având în vedere că în al doilea rând, apelantul susține că chiar dacă se admite ca existent contractul de tovărășie, încă Hangiopol nu poate cere repunerea în drepturile ce are potrivit contractului, de oarece un asociat chiar îndepărtat din asociație, nu poate cere în acest caz decât daune, iar nici de cum să fie repus în drepturile lui, și că în tot cazul o asemenea cerere nu poate fi făcută pe calea art. 66 bis pr. civ. ci pe calea unei acțiuni principale.

Considerând că, în drept, potrivit art. 1529 c. civ. când societatea a fost contractată pentru un timp determinat ea nu poate înceta înaintea expirării termenului numai prin voința unuia sau unora din asociați, afară numai dacă există motive legitime care se vor aprecia de instanțele judecătorești.

Că conform art. 1021 c. civ. ori ce parte contractantă are dreptul a sili pe cealaltă sau să-și îndeplinească obligațiunea sau să ceară desființarea contractului cu daune.

Considerând că potrivit acestor principii, apare neîndoios, că atunci când un asociat se vede exclus din societate și împiedicat astfel de coasociatul său de a-și exercita drepturile ce derivă din contractul lor de asociație, poate dacă nu voește să ceară rezilierea contractului cu daune, să obțină dela justiție ca să fie repus în drepturile pe care le are în virtutea contractului de asociație, iar coasociatul său să fie obligat a'l primi și a respecta clauzele contractuale.

Considerând că odată recunoscut în principiu acest drept, urmează a se vedea dacă el poate fi exercitat pe calea art. 66 bis pr. civilă.

Considerând că potrivit acestui text de lege, Președintele Tribunalului poate în cazuri urgente să ordone măsurile vremelnice pe care o parte le cere pentru conservarea dreptului său.

Considerând că atunci când un asociat văzându-se expulzat din asociație de către coasociatul său și împiedicat de ași exercita dreptul pe care'l are prin contract, vine și cere repunerea în drepturile sale, nu face altceva de cât să tindă la obținerea unei măsuri pentru conservarea dreptului său, care ast-fel, potrivit art. 66 bis pr. civilă, poate fi încuviințată pe cale de ordonată prezidențială în référé dacă dovedește urgența și pericolul în întârziere.

Având în vedere că în speță Hangiopol, justifică urgența cererii sale precum și pericolul la care s'ar expune prin întârziere, pe faptele că la moșie se află 14 vagoane cu porumb, pe care lear putea vinde singur celălalt coasociat al său Jean Haitas și a încasa singur prețul;

Că dacă nu va fi menținut pe moșie se va găsi împiedicat de a face arăturile și semănăturile de primăvară la care este obligat prin contract, și că are pe moșie un inventar bogat care s'ar găsi expus dacă dânsul va rămâne îndepărtat.

Având în vedere că toate aceste fapte a căror temenicie rezultă din însuși contractul de asociație sunt de natură a justifica urgența, astfel că, b'ne președintele Tribunalului a admis cererea intimatului Hangiopol, ordonând repunerea acestuia în drepturile pe care le avea prin contract.

Având în vedere că apelantul mai invoacă în favoarea sa, că repunerea lui Hangiopol în moșie ar avea de efect ca acesta să comită jafuri.

Având în vedere că nu numai că nu se justifică această temere, dar încă ea apare cu atât mai puțin posibilă cu cât din contract rezultă că inventarul după moșie este a lui Hangiopol iar deplasarea dela un loc la altul nu constituie o jefuire, și în afară de aceasta apelantul are în mâinile sale o garanție de 125.000 lei, din partea lui Hangiopol.

Având în vedere ultima chestiune ridicată de către apelant. și anume că ordonanța prezidențială astfel cum a fost cerută este inexecutabilă fiind lipsită de sancțiunea legală.

Considerând că nu numai că această susținere este lipsită de temei, întrucât nimic mai natural de a fi susceptibil de o executare în drept și în fapt de cât repunerea și reinstalarea pe moșie a coasociatului Hangiopol, dar chiar o asemenea executare ar întâmpina dificultăți și s'ar izbi chiar de imposibilități, de acest fapt nu se poate plânge apelantul Haitas, întrucât faptul de a se vedea dacă ordonanța prezidențială va putea fi sau nu executată interesează în primul rând pe intimat.

Că dar și aceste motive ridicate de Jean Haitas, în susținerea apelului său sunt nefondate și în consecință apelul urmează a fi respins menținându-se în totul ordonanța dată de Președintele acestui Tribunal.

Apreciind și asupra spezelor de judecată cerute de intimat, Tribunalul le fixează la suma de lei 1000 (una mie).

Pentru aceste motive redactate de D-l Judecător Siliu Rădulescu, respinge apelul ca nefundat

Semnați: Siliu Rădulescu, Șt. Mihăescu.

BIBLIOGRAFIE

Curs de economie politică

De Charles Gide, profesor la Collège de France, profesor la Facultatea de drept din Paris, tradus cu aprobarea autorului de G. Alexianu, doctor în drept, avocat. (1 vol. 750, pagini, 120 lei. Editura Casei Școalelor).

Cine n'a citit, sau cel puțin cine n'a auzit de tratatul clasic de Economie politică a savantului profesor dela Facultatea de drept din Paris, Charles Gide? Mulți dintre noi l'au citit, în primele lui edițiuni, încă pe când eram pe băncile Universității. Acest tratat, cu desăvârșire amplificat și adus la curent cu noile probleme economice provocate de marele război, a ajuns la edițiunea a 8-a după care tânărul și distinsul doctor al Facultății noastre de drept, D-l G. Alexianu, avocat, l'a dat, cu autorizația autorului, într'o admirabilă traducere românească. Mulți ar putea pune întrebarea: la ce bun o traducere a unui tratat scris într'o limbă așa de mult cunoscută la noi? Acei cari pun o astfel de întrebare, se înșală. Oricât de bine ar fi cunoscută limba franceză la noi, totuși o traducere bună, corectă și redată într'o frumoasă și curată limbă literară românească, pe lângă că are de efect o mai bună înțelegere a materiei, dar e și o înbogățire a patrimoniului nostru cultural, cu o admirabilă și savantă operă, devenită clasică în literatura economică universală. În adevăr, marea operă științifică de economie politică a savantului profesor dela Collège de France și dela Universitatea din Paris, este tradusă în mai toate limbile moderne. În Japonia a ajuns la mai multe edițiuni.

Această operă de valoare a marelui economist francez, din care a apărut primul volum, cel de a douălea fiind în curs de publicare, este editată de Casa Școalelor.

Această instituțiune de stat, înțelegând și adevărata

ei menire, a făcut o adevărată operă culturală dând în traducere românească celebra lucrare a savantului economist Charles Gide. Pentru săraca noastră literatură economică, traducerea acestei valoroase lucrări este primul pas făcut, și opera de bază în jurul căreia trebuie să se desvolte știința economică națională, iar pentru regatul întregit, această traducere a cursului de economie politică a lui Charles Gide are o însemnătate cu mult mai mare. Se oferă cu această ocazie, acelor cari erau crescuți până acum în cultura germană și cari cunoșteau prea puțin limba franceză, posibilitatea de a se pune în curent și a cunoaște știința economică franceză, atât de savantă și de clară, cu nădejdea că această operă de mare valoare va împrăștia atmosfera creată mai ales în teritoriile crescute în cultura nemțească, că numai știința economică germană este cea mai superioară. Celebra și universal cunoscuta lucrare a lui Charles Gide, va îndrepta aceste prejudecăți și erori.

Meritul D-lui G. Alexianu, de a ne da o perfectă și admirabilă traducere a remarcabilei opere a lui Gide este cu atât mai mare cu cât, în atmosfera de azi, de adânci mișcări și prefaceri sociale, când doctrinele economice sunt discutate cu atâta aprindere și pasiune, opera aceasta științifică, ponderabilă și imparțială va reuși să dărâme mulți idoli și multe teorii greșite și periculoase cari frământă mințile economiștilor improvizați în reformatori sociali.

Pentru studenți mai ales, traducerea aceasta este o adevărată binefacere, ca una ce le pune la îndemână pe un preț ridicol de mic (studenții cu atestarea decanului o pot dobândi cu 60 de lei dela Casa Școalelor) această lucrare atât de necesară culturai lor economice și universitare. Deocamdată a apărut primul volum, în curând ni se anunță că va apare și al douălea, ultimul, care e sub presă. Casa Școalelor care a editat această operă de o superioară valoare științifică, merită toate felicitările pentru buna idee ce a avut, iar D-l G. Alexianu, care cu învoirea autorului, marele profesor și economist Charles Gide, ne a dat această admirabilă traducere, atât de folositoare nu numai studenților, dar și tuturor intelectualilor noștri, merită toate laudele. Această vastă lucrare de economie politică va rămâne în literatura noastră de specialitate, va ajunge de sigur la multe edițiuni, și va fi călăuză sinceră și sănătoasă și în materie economică a generațiilor prezente și viitoare de pe băncile universităților noastre.

C. Hamangiu